

СТАНОВИЩЕ

за научните трудове на гл. ас. д-р Теодора Георгиева Илиева представени за участие в конкурс за заемане на академична длъжност „доцент“ по съвременен български език в област на висше образование
2. Хуманитарни науки, професионално направление 2.1. Филология, обявен от Тракийски университет – Стара Загора,
публикуван в „Държавен вестник“, бр. 88 от 20.10.2023 г.

Научната продукция на д-р Теодора Илиева за участие в конкурса за доцент включва общо 16 публикации, от които една монография, една студия, 14 статии и автореферат на дисертация за присъждане на научната и образователна степен „доктор“.

Представените за участие в конкурса за доцент научни трудове на д-р Т. Илиева очертават изследователските ѝ търсения в рамките на три тематични ядра в областта на изследването на книжовната лексика на съвременния български език:

- изследвания на идиолекта на български писатели от 80-те г. на XIX век до 70-те г. на XX век;
- сравнително-типологични изследвания на фразеологични единици в славянския фразеологичен корпус;
- изследване на словообразователни и семантико-стилистични процеси в сферата на българската неология.

Пет от представените публикации на кандидатката са посветени на изследването на идиолекта на трима български писатели. Сред тях се откроява монографията на д-р Т. Илиева „Словотворецът Стоян Н. Михайловски в българската книжовноезикова традиция“ (2023). Тя представя пръв цялостен лингвостилистичен анализ на значителна част от творчеството на Ст. Михайловски, което определя и приносния характер на хабилитационния труд. Книгата на д-р Илиева е съсредоточена върху участието на Ст. Михайловски в процесите на унифициране на книжовния език в един доста динамичен за установяване на нормите му период в първите няколко десетилетия след

Освобождението. Това е период в развоя на книжовния език, когато практиката на т. нар. „добър автор“ все още продължава да оказва значимо влияние върху установяването на една или друга книжовноезикова особеност. В този смисъл работата на кандидатката се вписва в традициите на научната дисциплина история на българския книжовен език – да се изследва идиолектът на даден автор с оглед на влиянието му за установяване на определени книжовни норми. Този добре познат подход обаче в работата на авторката се съчетава със социолингвистичния подход. При изследването на текстове от Ст. Михайловски – т.е. използвайки метода на реконструкцията, авторката си поставя две основни изследователски задачи. Изпълнението им е възможно благодарение на решението ѝ да анализира както художествени, така и нехудожествени текстове от писменото наследство на Ст. Михайловски. Първата научна задача, изпълнена с вещина от д-р Илиева, е очертаването на някои специфики на тогавашния софийски градски говор. За целта тя анализира речевата продукция на персонажи на Ст. Михайловски. Другата изследователска задача на кандидатката е да характеризира текстове на Ст. Михайловски в обхвата на жанра *езикова бележка* – жанр, който без съмнение е най-активният за времето си инструмент за езиково въздействие. Изпълнението на тази изследователска цел позволява на авторката да реконструира езиковите нагласи на Ст. Михайловски.

Направените анализи дават основание на д-р Т. Илиева да определи Ст. Михайловски като умерено консервативен автор. В редица аспекти (графично-правописен, фонетичен, морфологичен) авторът е характеризиран като „безкомпромисен традиционалист“, докато в областта на лексиката и синтаксиса книжовната му практика издава модерна визия (обнародва интернационализми, неологизми и термини от чужд произход; използва системно оригинални апозитивни конструкции). Принос за историята на българския книжовен език са изведените в монографията на д-р Т. Илиева

интерферентни лингвостилистични връзки между творчеството на Ив. Вазов и Ст. Михайловски.

Посочените достойнства на хабилитационния труд на авторката обуславят оценката ми за него като значимо изследване, което допринася за задълбочаване на знанията за особеностите и спецификата на книжовноезиковата ни история от края на 19. и първите две десетилетия на 20. век. Свидетелство за трайния интерес на авторката към книжовноезиковата практика на Ст. Михайловски – предвид ролята му в книжовноезиковите процеси в областта на лексиката – са и две от статиите ѝ (с позиции 7.6. и 7.8. от списъка с публикации). Двете статии са тясно свързани помежду си и представят анализ на 62 okazjiналнзма от общо открити над 110 в текстове на Ст. Михайловски. Макар изследваните единици да са останали извън книжовноезиковия лексикон, те са свидетелство за проявите на интелектуализацията като една от двете основни структурни характеристики на книжовния език. Лексикалната категория на *hapaх legomena* се анализира и в още две статии на авторката – с позиции 6.4. и 6.3 в списъка с публикации. Те са посветени на идиолектите съответно на Димитър Петканов и на Илия Волен.

На компаративно проучване на изрази от славянската фразеология с различни опорни думи (*кръст, пръст* и *песен*) са посветени общо три от статиите на

д-р Илиева – с позиции 6.1., 7.4. и 7.7. В посочените публикации се изследват прояви на езиковата асиметрия, сравняват се синтактичните особености на проучените фразеологични единици, анализирана е и езиковата картина на света, кодирана в единиците с посочените по-горе лексикални опори. Тези изследвания добавят нови знания в сравнителното поле на славянската фразеология.

Трета област в изследователските търсения на кандидатката е анализът на неологични процеси в лексикалното поле през последните няколко

десетилетия. Към тази област се причисляват 4 работи на д-р Т. Илиева – една студия (с позиция 9.1.) и три статии (с позиции 6.2., 7.2. и 7.3.).

Необходимо е да се изтъкне приносният характер на студията на кандидатката, в която са анализирани 60 новозаети и новосъздадени лексеми с чуждоезиков елемент – основно от английски език. Потвърждават се наблюденията на други автори за високата продуктивност на съставки от типа: *e-*, *анти-*, *евро-*, *крио-*, *крипто-*, *мулти-* и др., за които се прави изводът, че са вече напълно граматикализирани. В посочените изследвания се анализират процесите на семантичната модификация и на лексикалната неологизация като активни средства за разширяване на съвременния български лексикален фонд (7.2.); описват се и тенденции в развитието на българския фразеологичен корпус (6.2.).

Посочените приноси в областта на изследването на книжовната лексика представят д-р Т. Илиева като изследовател с оригинален изследователски профил. Оценката ми за представените по конкурса публикации е, че кандидатката напълно отговаря на изискванията за заемане на длъжността „доцент“. С оглед на това убедено предлагам на останалите членове на научното жури да подкрепят кандидатурата ѝ за заемане на тази академична длъжност.

Подпис: _____

(проф. д-р Руска Станчева)

09.02.2024 г.